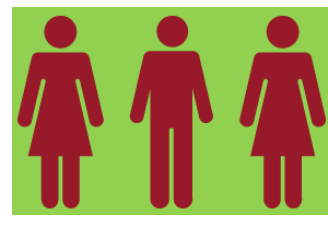

ลักษณะลูกหนี้หลายคน ในมุมมอง “ลูกหนี้ร่วม”

ลักษณะของลูกหนี้หลายคนแต่ละประเภท

ม. 290 (ไม่)

ม. 291 (แท้)

ม.297(กึ่ง)

ม. 301(เทียม)

บุคคลหลายคน

ใช่

ใช่

ใช่

ใช่

หนี้รายเดียวกัน

ใช่ / ไม่ใช่

ใช่

ใช่

ใช่

หนี้แบ่งแยกได้ หรือไม่ได้

แบ่งแยกได้

แบ่งแยกได้/ แบ่งไม่ได้

แบ่งแยกได้/ แบ่งไม่ได้

แบ่งแยกไม่ได้

ความตกลงร่วมกันรับผิดชอบในหนี้ร่วมกัน

ไม่

ใช่

ใช่

ใช่

ความตกลงรับผิดชอบในหนี้^{อย่างลูกหนี้ร่วม}

ไม่

ใช่

ใช่ / ไม่ใช่

ไม่

ผลทางกฎหมายคือ

กรณีมีข้อสงสัย ในเรื่อง
ความรับผิด ให้แต่ละคน
รับผิดชอบละส่วนเท่ากัน
หากไม่มีข้อสงสัย ก็ให้
ความรับผิดเป็นไปตาม
ส่วน ของ แต่ละ คน ที่
ปรากฏชัดเจนนั้น

ลูกหนี้ร่วมที่เจ้าหนี้มี
สิทธิเรียกให้ลูกหนี้
ร่วม คนใด คนหนึ่ง
ชำระหนี้ทั้งหมด หรือ
แต่บางส่วนได้จนกว่า
หนี้จะระงับ

กรณีเป็นข้อสงสัยใน
ส่วนความรับผิด ให้
ความรับผิดเช่นอย่าง
เป็นลูกหนี้ร่วม
หากไม่สงสัย ความ
รับผิดก็ยอมเป็นไป
ตามที่ปรากฏชัด

กฎหมายให้ความรับ
ผิดเป็นเช่นอย่าง
ลูกหนี้ร่วม (รับผิด
แทนกัน และชำระ
หนี้ร่วมกัน)

วิธีการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระโดยเฉพาะเจาะจง (มาตรา 306)

บุคคลลสิทธิ

1 เจตนาตกลงโอนและตกลงรับโอน=สัญญา

**ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อผู้โอน ก็ยกขึ้นแสดงเจตนาขอหักกลบกับผู้รับโอนได้แม้หนี้ยังไม่ถึงกำหนดขณะนั้น แต่จะถึงไม่ช้ากว่ากำหนดหนี้ที่ ต้องชำระให้กับผู้รับโอน (ม.308 วรรคสอง)

หนังสือสัญญา:
1. ไม่จำเป็นต้องมีคำว่า "โอนสิทธิเรียกร้อง" ชัดเจนก็ได้ แต่ควรมีข้อความแสดงให้เห็นว่ามีเจตนาโอนสิทธิเรียกร้อง
2. ลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่าย หรืออย่างน้อยฝ่ายผู้โอน(เจ้าหนี้)

ยกเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือ บคณ.ได้ (ม.306 วรรคสอง)

**คำบอกกล่าวหรือความยินยอม อาจทำในคราวเดียวกับสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องเลยก็ได้

**อ้างสิทธิความเป็นเจ้าหนี้ใหม่ต่อลูกหนี้หรือบคณ.ไม่ได้หากไม่ได้ส่งคำบอกกล่าวฯหรือลูกหนี้ไม่ให้ความยินยอม (ม.306 ว.แรก)

ลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ(เท่านั้น)

**ขณะรับคำบอกกล่าวหรือให้ความยินยอม ลูกหนี้มีข้อต่อสู้ได้กับเจ้าหนี้(ผู้โอน) ย่อมยกต่อสู้ผู้รับโอนในขณะนี้ได้ เช่น ได้ใช้หนี้ไปบางส่วนแล้ว เจ้าหนี้ผิดนัดแล้ว มิเช่นนั้นยกต่อสู้ภายหลังไม่ได้ เพราะถือว่า "ตอนนั้นไม่ยึดเอื้อน" (ดู308)

หรือ

ลูกหนี้(ร่วม)

กรณีลูกหนี้ร่วมต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือทุกคน มิเช่นนั้นจะมีผลเฉพาะบางคน

ไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียกันมาก่อน (แค่อยากโอนให้..ก็แค่นั้น)/ มีคำตอบแทนหรือไม่ก็ได้/ โอนก่อนมีหนี้ไม่ได้ / โอนได้ขณะหรือภายหลังเกิดสิทธิ(หนี้)/ แม้ผิดนัดแล้วก็โอนได้

บคณ.(ผู้รับโอน)

เจ้าหนี้(ผู้โอน)

เจ้าหนี้(คนใหม่)

หรือ

ฎ.315/2494, 446/2495

คำบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้อง(โดยผู้โอนหรือผู้รับโอนก็ได้เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน)ไปยังลูกหนี้ให้ทราบ โดยการบอกกล่าวนี้ไม่ได้กำหนดให้ต้องทำเมื่อใด แต่ "ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจแก่ใจผู้โอน(เจ้าหนี้)ด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าวหรือก่อนได้ตกลงยินยอมกับการโอน ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้" ม.306 วรรคสอง

มาตรา 308 วรรคแรก

โดยไม่อิดเอื้อนสงวนสิทธิในข้อต่อสูที่ตนมีอยู่ก่อนให้คำยินยอม

ผลทาง
กฎหมาย

ลูกหนี้ถูกห้ามยกข้อต่อสู้ใดที่ตนมีต่อเจ้าหนี้เดิมอยู่ก่อนการให้ความยินยอมในการโอนฯ เช่น ปลดหนี้ ชำระหนี้ หักกลบฯ ผิดนัด ฯลฯ
แต่ไม่ห้ามข้อต่อสู้ใดๆที่เกิดหลังการให้คำยินยอม

ลูกหนี้ให้ความยินยอมต่อการโอนสิทธิเรียกร้องในตราสารฯ

การแสดงความอิดเอื้อนหรือการแสดงข้อสงวนสิทธิต่างๆขึ้นโต้แย้งสิทธิของเจ้าหนี้ใหม่(ผู้รับโอน) และต้องทำในขณะที่ให้ความยินยอมการโอนเท่านั้น

ถ้าได้แสดงการอิดเอื้อนสงวนสิทธิในข้อต่อสู้ที่ตนมีอยู่กับเจ้าหนี้เดิมก่อนเวลาให้คำยินยอม

ทั้งนี้ลูกหนี้ต้องรู้ด้วยว่ามีข้อต่อสู้กับเจ้าหนี้เดิมอยู่ก่อนหรือขณะให้ความยินยอม และสามารถแสดงการอิดเอื้อนได้ในขณะนั้นด้วยแต่ไม่กระทำจึงจะถือว่าลูกหนี้สละสิทธิในข้อต่อสู้เหล่านั้นต่อเจ้าหนี้คนใหม่

ผลทางกฎหมาย

การยินยอมโดยไม่อิดเอื้อนมีผลเสมือนว่า “ลูกหนี้เป็นหนี้ผู้รับโอนมาแต่เดิม” ดังนั้นหากเคยได้ใช้หนี้เงินให้กับผู้โอน(เจ้าหนี้เดิม)ไปแล้วก็เอาคืนได้ จะได้อามาชำระหนี้ให้คนใหม่ หรือลูกหนี้เคยต้องรับภาระใหม่ที่หนักกว่าหนี้เดิมกับผู้โอน(เจ้าหนี้เดิม)ก็ถือว่าไม่เคยก่อขึ้นก็ได้

ลูกหนี้ยอมใช้ข้อต่อสู้ใดๆที่ยกขึ้นอ้างนั้นพิสูจน์หรือต่อสู้สิทธิของเจ้าหนี้ผู้รับโอน (กรณีข้อต่อสู้จะเป็นจริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพิสูจน์)

มาตรา 308 วรรคสอง

ผลทาง
กฎหมาย

ลูกหนี้ได้รับเพียงคำบอกกล่าว
การโอนสิทธิเรียกร้อง

โดยหลักคิดคือ ลูกหนี้ไม่ได้ยินยอมด้วยการโอน แต่ต้องยอมผูกพันกับเจ้าหนี้ใหม่ แต่เพียงสิทธิเท่าที่มีอยู่เดิมระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้เดิม ดังนั้นสิทธิใดๆที่เป็นข้อต่อกับเจ้าหนี้เดิม ลูกหนี้อย่อมใช้สิทธินั้นอ้างต่อกับเจ้าหนี้ผู้รับโอนได้

ลูกหนี้มีสิทธิยกข้อต่อสู้ใดๆที่มีอยู่กับเจ้าหนี้เดิมก่อนหรือขณะได้รับคำบอกกล่าวขึ้นต่อผู้เจ้าหนี้ผู้รับโอนได้(เสมอ)โดยมิต้องติดเงื่อนไขใดๆ

สิทธิยกข้อต่อสู้ใดๆนี้คงมีอยู่เสมอ แม้ต่อมาลูกหนี้จะได้ให้ความยินยอมด้วยการโอนสิทธิเรียกร้อง (โดยไม่จำเป็น)ซ้ำอีกก็ตาม เพราะการโอนฯได้เสร็จสิ้นแล้วตั้งแต่มีคำบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ให้ได้ทราบ

ข้อต่อสู้ใดๆที่เกิดหลังได้รับคำบอกกล่าวยอมใช้ต่อกับเจ้าหนี้ใหม่(ผู้รับโอน)ไม่ได้

ข้อยกเว้น คือ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะหักกลบลบหนี้ได้อยู่ก่อน แต่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดในเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวการโอนฯ ลูกหนี้ก็สามารถแสดงเจตนาขอหักกลบลบหนี้ได้ (แม้สิทธิหักกลบฯเพิ่งเกิดเมื่อหนี้ถึงกำหนดอันเป็นเวลาภายหลังได้รับคำบอกกล่าว) ถ้าหากว่าสิทธิเรียกร้องนั้นถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาแห่งสิทธิเรียกร้องที่ถูกโอนไปนั้น

สิทธิหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้ใหม่กับลูกหนี้ ในการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306

ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้อง (เจ้าหนี้ใหม่) จะมีฐานะเป็นเจ้าหนี้แทนเจ้าหนี้คนเดิมโดยมีสิทธิบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ได้ในนามตนเอง

ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้อง (เจ้าหนี้ใหม่) ย่อมมีสิทธิเหนือประกันแห่งหนี้หนี้ เพราะหนี้อุปกรณ์ก็ต้องโดนตามหนี้ประธานโดยผลทางกฎหมายจึงไม่ต้องทำสัญญาใหม่และไม่อยู่ในบังคับต้องส่งคำบอกกล่าว หรือได้รับความยินยอม (ม.305)

ลูกหนี้ยังคงผูกพันต้องชำระหนี้ให้กับผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องภายใต้เงื่อนไข ข้อสัญญาเดิมทั้งหมด แม้ผู้รับโอนจะไม่มีสิทธิได้ประโยชน์จากข้อสัญญานั้นมาก่อนก็ตาม เช่น ดอกเบี้ยผิดนัดตามสิทธิสถาบันการเงิน

ลูกหนี้มีสิทธิยกข้อต่อสู้กับเจ้าหนี้ใหม่ (ผู้รับโอน) หากว่าตอนที่ได้ให้ความยินยอมต่อการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นได้ยกข้อต่อสู้ใดๆ ที่มีกับเจ้าหนี้เดิมก่อนหรือขณะที่ได้ส่งหนังสือยินยอมดังกล่าวไปยังเจ้าหนี้ หากมิได้คัดค้านไว้ทั้งหมดสิทธิยกข้อต่อสู้ใดๆ เว้นแต่ข้อต่อสู้นั้นจะเกิดขึ้นภายหลังหนังสือยินยอมก็ไม่ถูกห้ามยกต่อสู้แต่อย่างใด (ม.308 ว.แรก)

ทั้งนี้ลูกหนี้ต้องรู้ ด้วยว่ามีข้อต่อสู้กับเจ้าหนี้เดิมอยู่ก่อนหรือขณะให้ความยินยอม **และสามารถแสดงการคัดค้านได้** ในขณะนั้นด้วยแต่ไม่กระทำให้จึงจะถือว่าลูกหนี้สละสิทธิในข้อต่อสู้เหล่านั้นต่อเจ้าหนี้คนใหม่

ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้ใดๆ ที่มีกับเจ้าหนี้เดิมอยู่ก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวการโอนจากเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ใหม่ได้ตลอดเวลา (ถ้ามี) โดยไม่ต้องตั้งข้อคัดค้านไว้แต่อย่างใด **ข้อต่อสู้ที่เกิดหลังได้รับหนังสือบอกกล่าวขนี้ ห้ามมิให้ยกต่อสู้เจ้าหนี้ใหม่** เว้นแต่เรื่องเดียวคือ “**สิทธิหักกลบลบหนี้ที่มีอยู่กับเจ้าหนี้เดิมก่อน** แต่หนี้หนี้ได้ถึงกำหนดในภายหลังเวลาของหนังสือบอกกล่าว (ทำให้เกิดสิทธิเรียกให้เจ้าหนี้ชำระหนี้ภายหลังหนังสือคำบอกกล่าว) แต่สิทธินั้นต้องถึงกำหนดชำระหนี้ไม่ช้ากว่ากำหนดเวลาชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องที่ได้โอนมา (ม.308 ว.สอง)

การโอนสิทธิเรียกร้อง (มาตรา 303-313)

มาตรา 303 สิทธิเรียกร้องทั่วไปยอมโอนกันได้

ยกเว้น

- สภาพแห่งสิทธิไม่เปิดช่องให้โอนกัน (ม.303 ว.1)
- เจ้าหนี้ลูกหนี้แสดงเจตนาห้ามโอนกัน (ม.303 ว.2)
- สิทธิเรียกร้องที่ศาลสั่งยึดไม่ได้ (ม.304)

มาตรา 307 ถ้าผู้รับโอนต่างรายพิพาทกันรายใดได้บอกกล่าวหรือตกลงกันก่อนรายนั้นมีสิทธิดีกว่ารายอื่นๆ

วิธีการโอนสิทธิเรียกร้อง

หนี้อันต้องชำระโดยเฉพาะเจาะจง (ม.306)

มาตรา 308 สิทธิการยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ต่อการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306

- ตกลงและทำเป็นสัญญาเป็นหนังสือระหว่างเจ้าหนี้(ผู้โอน) กับบุคคล.(ผู้รับโอน)
- บอกกล่าวการโอนเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้โดยเจ้าหนี้(ผู้โอน)หรือบุคคล.(ผู้รับโอน)
- หรือ ลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมกลับไปยังเจ้าหนี้(ผู้โอน)หรือบุคคล.(ผู้รับโอน)

หนี้อันต้องชำระตามเขาสั่ง (ม.309)
(ตราสารทั้งหลาย)

สลักหลังและส่งมอบ
มิเช่นนั้นยกต่อสู้ลูกหนี้หรือ บุคคล.ไม่ได้

หนี้อันต้องชำระตามเขาสั่ง
แบบกำหนดตัวเจ้าหนี้ (ม.311)

สลักหลังและส่งมอบ
มิเช่นนั้นยกต่อสู้ลูกหนี้หรือ บุคคล.ไม่ได้

หนี้อันต้องชำระตามเขาสั่ง
แบบชำระแก่ผู้ถือ (ม.313)

ส่งมอบ
มิเช่นนั้นยกต่อสู้ลูกหนี้หรือ บุคคล.ไม่ได้

• ลูกหนี้มีสิทธิขอสอบสวนตัวผู้ทรงความถูกต้องแท้จริงลายมือ ดวงตรา
• ไม่บังคับต้องทำ แต่หากลูกหนี้กระทำการใดโดยทุจริตหรือประมาทร้ายแรง การชำระหนี้ไม่สมบูรณ์ (ม.310)

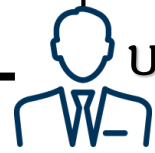
ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้ใดๆที่มีกับเจ้าหนี้เดิมขึ้นอ้างผู้รับโอนที่สุจริตไม่ได้เว้นแต่ข้ออ้างเกี่ยวกับตัวตราสารหรือข้ออ้างที่ตามปกติเกิดได้กับตราสารนั้น (ม.312)

มาตรา 305 ถ้าโอนสิทธิเรียกร้องโดยชอบแล้ว สิทธิจำนอง จำนำ หลักประกันทางธุรกิจเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้อง สิทธิอันเกิดแต่การค้ำประกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นยอมตกไปแก่ผู้รับโอนด้วย(โดยไม่ต้องทำสัญญาใดๆใหม่อีก)

บุคคลภายนอกจะเป็นผู้ชำระก็ได้ ถ้าไม่เป็น**ผู้มีส่วนได้เสีย**ด้วยจะชำระหนี้โดยชื่นใจ(ไม่ยินยอม)ลูกหนี้ไม่ได้

ม.207 เจ้าหนี้ยกเหตุบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ หาก บคณ.ชำระหนี้โดยขัดเจตนาผู้สัญญา

เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระ(จ้างแรงงาน จ้างทำของ) หรือจะขัดกับเจตนาอันผู้กรณีได้แสดงไว้

บุคคล

** หากหนี้มุ่งชำระด้วยทรัพย์สิน (เงิน ของ) สภาพแห่งหนี้ย่อมเปิดช่องให้ บคณ.ชำระแทนได้

เว้นแต่“ชำระด้วยทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง” **

เจ้าหนี้(ทั่วไป)มุ่งผลการชำระหนี้เป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงบุคคล ดังนั้นการชำระหนี้แม้โดย บคณ.ก็สมประโยชน์แก่เจ้าหนี้ได้

2 ผู้(มีสิทธิ)รับชำระหนี้

ทำเป็นหนังสือ?

2 เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิแท้จริง/ปัจจุบัน (หรือผู้รับมอบอำนาจ/ให้สัตยาบัน) ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องโดยชอบ (อาจกลายเป็นเจ้าหนี้คนใหม่)

ลูกหนี้

ผู้(มีสิทธิ)ชำระหนี้

1

หรือ ตัวแทนหรือ บุคคลที่ลูกหนี้มอบหมาย

3

3 ผู้ตรงตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ = การชำระหนี้สมบูรณ์เท่าที่ลูกหนี้สุจริต (ผู้ตรง(เอกสาร)นั้นไม่ใช่เจ้าหนี้ที่แท้จริง)

สลากกินแบ่ง / เชื้อผู้ถือ / สลากกาชาตถูกขโมยมาขึ้นเงิน ราวฉ้อ

4

4 บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่เจ้าหนี้ มิใช่ผู้รับมอบอำนาจของเจ้าหนี้ หรือผู้ตรงแห่งสิทธิใด ๆ

เช่น ชำระหนี้ให้แม่บ้าน เพื่อนร่วมงาน พนักงานรักษาความปลอดภัย

5

ถือ(ครอง)ใบเสร็จ(ของแท้)/

ไม่จำเป็นต้องได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้

■ **มาตรา 314** อันการชำระหนี้นั้น ท่านว่า บุคคลภายนอกจะเป็นผู้ชำระก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระ หรือจะขัดกับเจตนาอันผู้กรณีได้แสดงไว้ บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียด้วยในการชำระหนี้ นั้น จะเข้าชำระหนี้โดยชื่นใจลูกหนี้หาได้ไม่

ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ลูกหนี้ร่วม ผู้ค้ำประกัน ผู้ซื้อทรัพย์สินที่ติดจำนอง บุคคลที่ชำระหนี้เพื่อเข้ารับช่วงสิทธิ

■ **มาตรา 315** อันการชำระหนี้นั้น **ต้องทำให้แก่ตัวเจ้าหนี้หรือแก่บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้** การชำระหนี้ให้แก่บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้ นั้น ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันก็นับว่าสมบูรณ์

■ **มาตรา 316** ถ้าการชำระหนี้นั้นได้**ทำให้แก่ผู้ตรงตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้** ท่านว่าการชำระหนี้ นั้นจะ**สมบูรณ์ก็แต่เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ได้กระทำการโดยสุจริต**

■ **มาตรา 317** นอกจากกรณีที่ถูกกล่าวไว้ในมาตรา ก่อน **การชำระหนี้แก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะได้รับ** นั้น ท่านว่าย่อมสมบูรณ์เพียงเท่าที่ตัวเจ้าหนี้ได้ลากออกขึ้นแต่การนั้น

มาตรา 318 บุคคลผู้ถือใบเสร็จเป็นสำคัญ ท่านนับว่าเป็นผู้มีสิทธิจะชำระหนี้ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้ถ้าบุคคลผู้ชำระหนี้รู้ว่าสิทธินั้นหาไม่มี หรือไม่รู้เท่าถึงสิทธินั้นเพราะความประมาทเลินเล่อของตน

✓ วัตถุประสงค์แห่งหนี้	✓ กำหนดเวลาชำระหนี้	✓ ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
✓ การชำระหนี้ไม่เป็นพันธวิสัย	✓ ลูกหนี้ต้องพร้อมชำระหนี้/ถูกต้อง	✓ เจื่อนไขอื่น ๆ ตามสัญญา
	✓ เว้นแต่เจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น	

การชำระหนี้ที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์แห่งหนี้ย่อมมีผลทำให้หนี้ระงับ

ชำระหนี้ให้ตรงตามที่มีสิทธิหน้าที่ต่อกัน =
หนี้ระงับ การ งดเว้นการกระทำ การ ส่งมอบทรัพย์สิน

การชำระหนี้เพียงบางส่วน หรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่นนอกเหนือที่ตกลงทำ
ไม่ได้ เจ้าหนี้มีสิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ และอาจผิดนัดต้องรับผิดชอบ
ความเสียหาย (ม.320)

แต่ถ้าเจ้าหนี้อยอมรับการชำระหนี้โดยอื่นแทนการชำระหนี้ที่ต้องชำระ
ก็ถือว่าหนี้ระงับได้บางส่วนหรือทั้งหมดแล้วแต่กรณี (ม.321 ว.แรก)
แต่ถ้าเอาทรัพย์สิน หรือสิทธิเรียกร้องอย่างอื่นมาชำระหนี้แล้วเกิดชำระผิดบกพร่อง
หรือเจ้าหนี้ถูกรอนสิทธินั้น ให้ลูกหนี้รับผิดชอบตามกฎหมายซื้อขาย (ม.322)

แต่ถ้าเพื่อจะทำให้เจ้าหนี้พอใจแล้วลูกหนี้ต้องรับภาระเป็นหนี้ได้ขึ้น
ใหม่ หากเป็นที่สงสัย มิให้ถือว่าภาระที่ลูกหนี้ก่อขึ้นนั้นใช้แทนการ
ชำระหนี้ (ม.321 ว.แรก) (แต่ถ้าไม่สงสัยก็หมายความว่าชัดเจนว่า
ลูกหนี้อยอมก่อภาระหนี้ได้ขึ้นนั้นเพื่อการชำระหนี้โดยอื่นแทน)

ถ้าการชำระหนี้ด้วยตัวเงิน เช็ด ใบประทวนสินค้า
(การชำระหนี้แบบมีเงื่อนไข) หนี้จะระงับต่อเมื่อเจ้าหนี้
เรียกเก็บเงินตามตัวนั้นได้แล้ว (ม.321)

หนี้ที่วัตถุประสงค์แห่งหนี้คือ การกระทำทรัพย์สิน
ให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ในเวลาที่ส่ง
มอบคืน โดยต้องได้รับการดูแลเช่นอย่างวิญญูชน
ปกติจะพึงดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น (ม.323)
แต่ถ้าดูแลไม่ตามหลักวิญญูชน ต้องรับผิดชอบ
ความเสียหายนั้น

ลูกหนี้มีสิทธิขอหลักฐานการชำระหนี้ (ม.326)
ใบเสร็จรับเงิน / เว้นคืนสัญญา/ ถ้าไม่มีก็เขียนข้อความ
การชำระหนี้ไว้ในใบเสร็จ หรือเอกสารต่างหากได้

ดช.ในการชำระหนี้ : ตามตกลงกัน หรือ
ลูกหนี้รับผิดชอบทั้งหมด แต่เจ้าหนี้อาจต้อง
ร่วมจ่ายส่วนเพิ่ม หากเหตุจากเจ้าหนี้เอง
(ม.325)

สถานที่ส่งมอบ: ตามตกลงกัน หรือ
ถ้าทรัพย์สินเฉพาะสิ่งก็ส่งมอบที่ทรัพย์สินตั้งอยู่
ถ้าอื่น ๆ ส่งมอบ ณ ภูมิลำเนาเจ้าหนี้ (ม.324)

ใครก่อนใครหลัง? ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ตามลำดับไม่จับหนี้ไม่ระงับนะ! ถ้ามีความสามารถมากพอจะ

ชำระหนี้ได้ทั้งหมดทุกหนี้หรือทุกรายการก็จะไม่มีปัญหาให้ต้องพิจารณาว่าควรชำระหนี้ใดก่อนหลัง ดังนั้นประเด็นที่กฎหมายต้องเข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากลูกหนี้ไม่มี
ความสามารถชำระหนี้เหล่านั้นได้หมดในคราวเดียว จึงมีประเด็นว่าควรชำระหนี้ใดก่อนหลังหนี้ถึงจะระงับอย่างเหมาะสม?

ถ้าลูกหนี้มีเจ้าหนี้รายเดียว
แต่มีหนี้หลายรายการ
ชำระหนี้ไหนก่อนดี?

ลูกหนี้

หนี้ 1

เจ้าหนี้

หนี้ 2

หนี้ 3

หนี้

ชำระอย่าง 1

ชำระอย่าง 2

ชำระอย่าง 3

ถ้าลูกหนี้มีหนี้รายการเดียว
แต่มีหนี้หลายอย่างที่
ต้องชำระหนี้ไหนก่อนดี?

มาตรา 328 ว.1 ให้สิทธิแก่ลูกหนี้(โดยเด็ดขาด)ว่าจะเลือกชำระหนี้ไหนก่อนหลังก็ได้

มาตรา 328 ว.2 ถ้าลูกหนี้ไม่ใช่สิทธิเลือก ให้ลำดับการชำระหนี้เป็นดังนี้

1	หนี้สินรายใดถึงกำหนดก่อนก็ให้รายนั้นเป็นอันได้ปลดปล่อยไปก่อน
2	ในระหว่างหนี้สินหลายรายที่ถึงกำหนด รายใดมีประกันน้อยที่สุดก็ให้รายนั้นปล่อยไปก่อน
3	ในระหว่างหนี้สินหลายรายที่มีประกันเท่า ๆ กัน ก็ให้รายที่ตกหนักที่สุดแก่ลูกหนี้ได้ปล่อยไปก่อน (ตกหนัก = ตกเป็นภาระหนักของลูกหนี้ อาทิ ภาระดอกเบี้ยสูงสุด หรือภาระการดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น แต่ไม่ได้หมายถึง "จำนวนหนี้")
4	ในระหว่างหนี้สินหลายรายที่ตกหนักแก่ลูกหนี้เท่า ๆ กัน ก็ให้หนี้สินรายเก่าที่สุดเป็นอันได้ปล่อยไปก่อน (หนี้สินเก่าที่สุด = ถือเอาหนี้ที่ถึงกำหนดชำระหนี้ก่อนที่สุด มิใช่วันที่มูลหนี้เกิด เพราะหนี้รายที่ถึงกำหนดชำระก่อนก็จะเริ่มนับอายุความก่อน)
5	ถ้ามีหนี้สินหลายค่าเท่า ๆ กันก็ให้หนี้ทุกรายเป็นอันได้ปล่อยไปตามส่วนมากน้อย (เฉลี่ยไปตามจำนวนหนี้แต่ละรายตามหลักสัดส่วน)

1. ค่าฤชาธรรมเนียม
2. ดอกเบี้ย
3. หนี้ประธาน (เงินต้น)
4. เจ้าหนี้มีสิทธิบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ก็ได้ หากกว่าลูกหนี้ประสงค์ให้จัดการชำระหนี้เป็นประการอื่นใด

มาตรา 329

ข้อสังเกต ลูกหนี้ไม่มีสิทธิเลือกลำดับก่อนหลังชำระหนี้โดย
ความคิดของตนเองซึ่งต่างจากมาตรา 328 ที่ลูกหนี้มีสิทธิเลือก
และเจ้าหนี้ไม่มีสิทธิคัดค้านด้วย

การแปลงหนี้ใหม่เจตนามุ่งที่การ “ระงับหนี้เดิมที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งยังมีผลบังคับได้อยู่ในขณะที่จะมีการแปลงหนี้” และ “ก่อนความผูกพันในหนี้ใหม่ที่ต้องชอบด้วยกฎหมาย” ขึ้นทดแทนโดยการเปลี่ยนแปลงสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ (ม.349)

1 **เปลี่ยนตัวลูกหนี้** ต้องทำสัญญากับลูกหนี้ใหม่+ ลูกหนี้เดิมยินยอม ม.349+350

2 **เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ (ดู การโอนสิทธิเรียกร้อง)**

ก. เป็นหนี้ ช. ๑ แสนบาท เงินจำนวนนี้ต้องใช้คืนในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ ถ้าในวันนั้น ก. กับ ข. ตกลงกันว่า **ด. ลูกหนี้ของ ก. จะรับเข้าเป็นหนี้ ช. เป็นเงิน ๑ แสนบาท**

ก. เป็นหนี้ ช. ๑ แสนบาท **ต่อมา ข. บอกให้ ก. ชำระหนี้ให้แก่ ค. แทน** เช่นนี้เป็นการแปลงหนี้ด้วยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้

6 **เพิ่มเติมเงื่อนไขเข้าในหนี้(เดิม)อันปราศจากเงื่อนไข**

3 **เปลี่ยนหนี้มีเงื่อนไขให้ปราศจากเงื่อนไข**
ก. เป็นหนี้ ช. ๑ แสนบาท ซึ่งต้องใช้คืนเมื่อ ก. สำเร็จการศึกษา **ถ้าภายหลังตกลงกันว่า ก. จะใช้เงินให้แก่ ข. ในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐**

ก. เป็นหนี้ ช. ๑ แสนบาท ซึ่ง ก. ต้องใช้คืนในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถ้าภายหลังตกลงกันว่า ก. จะใช้เงินให้แก่ ข. เมื่อ ก. ขายที่ดินได้

5 **เปลี่ยนเงื่อนไข**

4 **เปลี่ยนสาระสำคัญแห่งหนี้**

ก.เป็นหนี้ ช. โดย ก. จะชำระเงินให้ ข. เป็นรายปี ละ ๑ แสนบาท ต่อมาทั้งสองตกลงกันว่า **ก. จะใช้เงินให้ ข. คราวเดียวเป็นจำนวน ๕ แสนบาท** เช่นนี้ เป็นการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนวัตถุแห่งหนี้

ก. เป็นหนี้ ช. ๑ แสนบาท ซึ่งต้องใช้คืนเมื่อ ก. สำเร็จการศึกษา ถ้าภายหลังตกลงกันว่า **ก. จะใช้เงินให้แก่ ข. เมื่อ ก. ออกเรือน**

ผลคือ หนี้เดิมระงับ มาตรา 349 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญาเปลี่ยนแปลงสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ใช้รั้ ท่านว่าหนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไปด้วยแปลงหนี้ใหม่”

หนี้ประธานระงับ+หนี้อุปกรณ์(จำนำ-จำนอง)ก็ระงับ+เว้นแต่ตกลงให้อोनไปด้วย(ยกเว้นค้ำประกัน/ระงับตาม ม.698) แต่รับภาระไม่เกินกว่าหนี้เดิม **ดู ม.352**

หากการจำนำ จำนองเป็นของบุคคลอื่นต้องทำข้อตกลงระหว่างกันและได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นก่อนจึงโอนไป

******* การแปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ซึ่งมีกฎหมายเรื่องโอนสิทธิเรียกร้องบัญญัติไว้แตกต่างโดยให้หนี้ประกันทั้งหลายโอนไปทันที **ดู ม.305*****

ม.351 ถ้าการแปลงหนี้ใหม่มีข้อผิดพลาดใด ๆ เช่น หนี้ใหม่เป็นโมฆะ ไม่ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ หนี้เดิมก็ไม่ระงับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 393/2550 (ไม่แปลงหนี้ใหม่) หนังสือสัญญาสภาพหนี้ที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ทำให้ไว้แก่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เป็นเพียงการยอมรับว่าเป็นหนี้โจทก์และจะชำระหนี้ มิได้เป็นการยกเลิกหลักประกันหรือการค้ำประกัน หรือเป็นการแปลงหนี้ใหม่อันจะมีผลให้หนี้เดิมระงับไป เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมในหนี้ของจำเลยที่ 1 จึงยังคงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามสัญญาค้ำประกัน